

MISKOLCI EGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
DEÁK FERENC ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI
DOKTORI ISKOLA

DR. NAGY ALEXANDRA

**A BELEEGYEZÉS NÉLKÜLI SZEXUÁLIS CSELEKMÉNYEK
BÜNTETŐJOGI ÉRTÉKELÉSE**

PhD értekezés tézisei

MISKOLC

2021

TARTALOM

I. A dolgozat tárgya, az értekezés célja	3
II. Az értekezés felépítése és az értekezés fő hipotézisei	4
III. A kutatás során alkalmazott módszertan	8
IV. A kutatás eredményeinek összefoglalása	9
V. Az értekezés témájához kapcsolódó saját közlemények	24

I. A dolgozat tárgya, az értekezés célja

Dolgozatom tárgya a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények büntetőjogi értékelésének vizsgálata. Az értekezés címeként, illetve a dolgozat témájaként választott bűncselekményi kör kapcsán különbséget teszek a tágabb és a szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények fogalma között. *Olvasatomban a tágabb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális deliktumok* közé tartoznak egyrészt az erőszakkal vagy a passzív alany élete vagy testi épsége elleni közvetlen fenyegetéssel kikényszerített, valamint a passzív alany védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotának felhasználásával megvalósított szexuális cselekmények, másrészt az e bűncselekmények körén ugyan kívül eső, a szexuális erőszak „szintjét” el nem érő, de mégsem a passzív alany önkéntes hozzájárulásával megvalósított szexuális cselekmények. *A szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények* alatt csupán ez utóbbi bűncselekményi kategóriát értem.

Az általam tett fogalmi megkülönböztetés indoka az, hogy bár az erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel kikényszerített szexuális cselekmények az elkövetési módokra tekintettel is nyilvánvalóan „beleegyezés nélkülinek” minősülnek, azonban a nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott elvárások értelmében – amelyek szerint büntetendővé kell nyilvánítani a szexuális erőszak mellett valamennyi, szexuális erőszaknak ugyan nem minősülő, de a passzív alany beleegyezése nélkül megvalósuló szexuális cselekményt – a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények alatt jellemzően ez utóbbi kategória, vagyis a szűkebb értelemben vett fogalom értendő. A szexuális erőszak tényállásával ellentétben ugyanis – amelynek központi eleme az erőszakkal, illetve a kvalifikált fenyegetéssel kikényszerített szexuális cselekmény, illetve a bírói gyakorlat szerint a sértetti komoly ellenállás – a beleegyezés nélküli, vagyis „non-consensual” típusú szexuális cselekmények legfontosabb jellemzője a beleegyezés hiánya, illetve a passzív alany ellentétes akarata.

Az értekezés megírásának a célja az volt, hogy egy – a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények büntetőjogi szankcionálásának változását bemutató – jogtörténeti áttekintést, a vonatkozó nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott elvárások, valamint az ezen elvárásoknak megfelelő államok szabályozásának vizsgálatát követően a releváns szakirodalom feldolgozásával részletesen elemezzem a passzív alany akarata ellenére megvalósuló szexuális deliktumok – a szexuális kényszerítés¹ és a szexuális erőszak² – tényállási elemeit és a tényállások által felvetett jogértelmezési kérdéseket. E körben részletesen kitérek a tizenkét

¹ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (továbbiakban: Btk.) 196. §

² Btk. 197. §

éven aluliak „sérelmére”³ történő elkövetésre, a hivatkozott tényállások által felvetett problémákra, a problémákra adott lehetséges válaszokra, illetve a saját álláspont rögzítése mellett kísérletet teszek a még nyitott kérdések megválaszolására. Különösen hangsúlyosnak tartom a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények hazai bírói gyakorlatának elemzését, tekintettel egyrészt arra, hogy az elméleti kérdéseket álláspontom szerint leginkább a gyakorlati esetek feldolgozásával lehet megválaszolni, másrészt pedig arra, hogy egy, a hatályos Btk. beleegyezés nélküli szexuális cselekmények joggyakorlatát is tárgyaló értekezés a tudományos eredményeken felül a joggyakorlat számára is hasznosítható lehet.⁴ Ennek érdekében részletesen elemeztem a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak tényállásaira épülő, formálódó bírói gyakorlatot: 2018 márciusa és 2018 decembere, valamint 2020 májusa és augusztusa között az Egri Törvényszéken, valamint a Miskolci Törvényszéken több mint 120 aktát dolgoztam fel, a dolgozat központi részét képező, a hatályos magyar szabályozást taglaló elemzéseim jelentős része a szakirodalom és kommentáriródalom feldolgozása mellett a bíróságokon áttekintett ügyiratokon alapul.

II. Az értekezés felépítése és az értekezés fő hipotézisei

Az értekezés három szerkezeti egységre tagolódik.

1. *Az I. szerkezeti egység (a dolgozat III. fejezete)* a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálásának hazai jogtörténeti fejlődését, a szabályozás változásait, a hatályos szabályozás létrejöttének történeti kontextusát vázolja fel a Csemegi Kódextól⁵ kezdve, a releváns kérdésekben kiegészítve azzal, hogy az egyes szabályok kapcsán milyen alapvető problémák indokolták a változtatást. A jogtörténeti és alkotmányjogi vizsgálódás során kiemelt figyelmet fordítok – többek között – arra, hogy a társadalmi és erkölcsi megítélés változása függvényében hogyan módosult:

- a jogi tárgy meghatározása;

³ A „sérelmére” kifejezést azért határoztam meg idézőjelesen, mert a tizenkét éven aluliakkal végzett szexuális cselekmény a passzív alany akaratától függetlenül szexuális erőszaknak minősül, így az elkövető cselekménye akkor is büntetendő, ha a tizenkét éven aluli beleegyezett a szexuális cselekménybe, vagy esetleg ő maga kezdeményezte azt. Ebben az esetben a passzív alany szexuális önrendelkezése ugyan nem szenved sérelmet, a gyermek egészséges szexuális fejlődése azonban igen. Ezáltal a sérelem itt másfajta sérelmet jelent, mint a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények esetében általában.

⁴ Ezzel összefüggésben egy 2020. január végén született másodfokú büntető határozat is megállapítja, hogy a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán nincs kialakult joggyakorlat a kényszerítés fogalmának értelmezése tekintetében. (Egri Törvényszék 4.Bf.294/2019/18. szám 14-15. o. 2020. január 21.)

⁵ 1878. évi V. törvények a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekéről és vétségekről

- a passzív alanyi kör szabályozása, kitérve a házassági életközösségen belüli elkövetés és a passzív alanyi kör férfiakra való kiterjesztésének kérdéskörére egyaránt;
- az elkövetési magatartás és az elkövetési módok meghatározása, ehhez kapcsolódóan a közösülés és a fajtalanság fogalmának társadalmi megítélése, illetve az e fogalmakkal kapcsolatos alkotmányjogi és büntetőjogi problémák;
- a tizenkettedik életévüket be nem töltött – vagyis a beleegyezési korhatárt el nem ért – gyermekek sérelmére történő elkövetés megítélése és szankcionálása; továbbá
- a természet elleni erőszakos fajtalanság tényállásának megítélése, kitérve a vonatkozó alkotmánybírói határozatokra.

2. *Az értekezés II. szerkezeti egységében (a dolgozat IV. fejezete)* vizsgálom egyrészt azt, hogy milyen nemzetközi kötelezettség áll fenn a szexuális erőszaknak ugyan még nem minősülő, de mégsem a passzív alany önkéntes hozzájárulásával megvalósuló szexuális cselekmények szankcionálása és a szexuális önrendelkezés fokozott büntetőjogi védelme tekintetében, és a vonatkozó nemzetközi instrumentumok milyen elvárásokat fogalmaznak meg a tagállamok részére. Elemzem a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálásának kodifikációs lehetőségeit, illetve egy, a téma szempontjából releváns tanulmány alapján vizsgálom azt is, hogy mely európai államok büntető kódexei tesznek eleget a nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott elvárásoknak.

3. *Az értekezés III. szerkezeti egységében (a dolgozat V. fejezete)* a hatályos magyar szabályozásra koncentrálna részletesen foglalkozom a beleegyezés nélküli szexuális cselekményeket szankcionáló és a passzív alanyok szexuális önrendelkezését védő két tényállás, vagyis a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak tényállásainak dogmatikai elemzésével, az egyes releváns tényállási elemekkel és minősített esetekkel, különös tekintettel a jogi tárgy, a szexuális cselekmény és szeméremsértő cselekmény, a beleegyezés, a kényszerítés, az elkövetési módok, a sértetti komoly ellenállás és az elhatárolás fogalmi kérdéseire. Tárgyalom azt is, hogy a szexuális kényszerítés tényállása mennyiben biztosítja a „non-consensual” szexuális cselekmények szankcionálását, továbbá azt, hogy milyen joggyakorlati problémákhoz vezethet az, hogy a magyar kódex a másik beleegyezés nélküli nemi bűncselekmény, a szexuális erőszak tényállásától elkülönült § alatt szabályozza a „non-consensual” típusú szexuális cselekményeket.

Figyelemmel arra, hogy a szexuális erőszak tényállása kapcsán átgondolásra került a tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek sérelmére történő elkövetés szankcionálása

és a minősítési rendszere is, az értekezésben külön fejezetben tárgyalom az e személyek sérelmére történő elkövetés kérdéskörét és a 2018. január 1-jétől hatályos új minősítési rendszert, kitérve az ehhez kapcsolódó korábbi joggyakorlati problémákra, a Kúria 2/2016. Büntető jogegységi határozatára, az annak alaptörvény-ellenességét kimondó 19/2017. (VII. 18.) Alkotmánybírósági határozatra, és a határozat által indukált következményekre.

Az értekezés III. szerkezeti egységében (a dolgozat V. fejezete) vizsgált elméleti kérdéseket, értelmezési és minősítési dilemmákat gyakorlati eseteket feldolgozva válaszolom meg. A jogesetek feldolgozása során kiemelten vizsgáltam a következő kérdéseket:

- A szeméremsértés tényállása mely elkövetési magatartások szankcionálására alkalmas?
- Hogyan határolható el egymástól a szeméremsértő és a súlyosan szeméremsértő vádlotti cselekvőség?
- Hogyan jelenik meg a hazai joggyakorlatban a „non-consensual” típusú szexuális cselekmények nemzetközi dokumentumokban követelményként megfogalmazott szankcionálása?
- A bíróságok mit fogadnak el elkövetési módként a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán? Mi a bűncselekmény „felső és alsó határa”? Melyek a szexuális kényszerítés tényállásának „tipikus” elkövetési módjai?
- Milyen esetben minősítik a bíróságok a cselekményt még „csupán” szeméremsértésnek, mikor szexuális kényszerítésnek és mikor „már” szexuális erőszaknak?
- A nemzetközi követelményeknek – törvényi szövegezését tekintve – megfelelő, Isztambuli Egyezmény⁶-konform német szabályozás egyértelműbb-e, mint a hatályos magyar szabályozás szexuális kényszerítés tényállása, illetve felvethet-e értelmezési és joggyakorlati problémákat?
- Hogyan alakult, illetve a 2018. január 1-jei törvénymódosítást követően hogyan alakul a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére történő elkövetés szankcionálásának hazai joggyakorlata?
- Hogyan alakult, illetve a hatályos magyar Btk. értelmében hogyan alakul a többes elkövetés, mint a szexuális erőszak minősített esetének joggyakorlata?

Az értekezés III. és egyben lehangsúlyosabb szerkezeti egységében a következő hipotéziseket kívánom igazolni:

⁶ Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Istanbul, 11.V.2011. (Council of Europe Treaty Series – No. 210) Az Európa Tanács Egyezménye a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról.

- A szeméremsértés tényállása biztosítja a szexuális önrendelkezés fokozott védelmét. (1. tézis)
- A szeméremsértő magatartás és a szexuális cselekmény elhatárolása a joggyakorlatban értelmezést igényel. (2. tézis)
- A beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények hatályos magyar szabályozása keretében a szexuális kényszerítés legáldefiníciója nem felel meg maradéktalanul a nemzetközi dokumentumokban foglalt azon követelménynek, hogy az államok kifejezetten a beleegyezés hiányára alapítsák a büntetőjogi felelősséget, azáltal, hogy a normaszöveg kifejezetten a beleegyezés hiányára épüljön. (3. tézis)
- A szexuális kényszerítés tényállásának kényszerítés fogalmára alapított szabályozása – a kényszerítés fogalmának megfelelő értelmezésével – ellenben alkalmas a „non-consensual” típusú szexuális cselekmények szankcionálására. (4. tézis)
- A szexuális kényszerítés legáldefiníciójára alapított bírói gyakorlat alkalmas lehet valamennyi olyan külső – a sértetti akaratot meg nem engedhető módon hajlító – ráhatás szankcionálására, amelynek eredménye az, hogy a passzív alany nem önkéntes beleegyezésével lesz hajlandó a szexuális cselekményre. („a szexuális kényszerítés alsó határának kérdése”) (5. tézis)
- A szexuális kényszerítés tényállása „felső határának” megállapítása – vagyis az enyhébben szankcionálandó szexuális kényszerítés és a súlyosabban büntetendő szexuális erőszak tényállásának elhatárolása –, valamint a szexuális kényszerítés elkövetési módjainak meghatározása értelmezést igényel, amely értelmezés mind a szakirodalomban mind a joggyakorlatban ellentétes álláspontokhoz vezethet. („a szexuális kényszerítés felső határának kérdése”, a szexuális kényszerítés elkövetési módjainak meghatározása) (6. tézis)
- A szexuális kényszerítés tipikus – de nem kizárólagos – elkövetési módja az egyszerű fenyegetés. (7. tézis)
- A sértetti komoly ellenállásnak a szexuális erőszak tényállása kapcsán megjelenő követelménye nem zárja ki azt, hogy az eset körülményeire tekintettel a védekezés csekély foka, adott esetben teljes hiánya is megalapozza a szexuális erőszakként minősítést. (8. tézis)
- A tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek sérelmére a sértett beleegyezésével elkövetett szexuális cselekményeket szankcionáló 197. § (2) bekezdés alapesetnek tekintendő, annak minősítési kérdései a 2018. január 1-jén hatályba lépő törvénymódosításnak köszönhetően de lege lata egyértelműek. (9. tézis)

- A Btk. 197. § (2) bekezdésében meghatározott bűncselekmény és a Btk. 198. §-ában foglalt bűncselekmények – vagyis a szexuális visszaélés és minősített esetei – egy tényállásban való elhelyezése lenne indokolt. *(10. tézis)*
- A hatályos Btk. – szemben az 1978. évi IV. törvény erőszakos közöszülésre és szemérem elleni erőszakra vonatkozó szabályaival – már nem feltétlenül a szexuális cselekmény többek általi végzéséhez köti a minősített eset megvalósulását. *(11. tézis)*
- Bár a nemzetközi követelményeknek megfelelően a szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális bűncselekményeket szankcionáló német tényállás központi eleme a passzív alany felismerhető akarata, a tényállással kapcsolatban több jogalkalmazási probléma is felmerülhet. *(12. tézis)*

III. A kutatás során alkalmazott módszertan

A dolgozat megírása során feldolgoztam a releváns hazai és külföldi szakirodalmat (könyveket, tankönyveket, kommentárokat, monográfiákat, szakcikkeket, tanulmányokat), illetve hazai PhD értekezéseket, valamint a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekményekhez kapcsolódó hazai Bírósági Határozatokat és a Büntetőjogi Döntvénytárban közzétett eseti döntéseket. Különösen a hatályos szabályozás elemzése során – de több esetben a történeti áttekintés keretében is – fontosnak tartottam felhasználni a Büntető Törvénykönyvek nemi deliktumokhoz kapcsolódó miniszteri indokolásában foglaltakat, hiszen ezekben jelenik meg, hogy a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények újrakodifikálása során mi volt a legfőbb jogalkotói cél.⁷ Mind a jogtörténeti áttekintés, mind pedig a hatályos szabályozás vizsgálata során kiemelten foglalkozom a kapcsolódó Alkotmánybírósági határozatokkal és Büntető jogegységi határozatokkal. Mindezek során a joglogikai és elméleti vizsgálat módszertanával élek.

Az értekezés III. szerkezeti egységében a hazai bíróságokon végzett kutatómunka alapján összegyűjtött jogeseteket dolgozom fel, elemzem a rendelkezésekre bocsájtott jogesetek kapcsán felmerült problematikus kérdéseket, kitérek a kutató munka során feltárt minősítési dilemmákra, és a jogerős bírósági döntések alapján következtetéseket vonok le a minősítési kérdéseket illetően.

⁷ A szexuális kényszerítés tényállása kapcsán például a Btk. miniszteri indokolása meghatározza azt, hogy ezen tényállásnál mely cselekményeket öleli fel a kényszerítés fogalma.

A hazai szabályozás keretében tett exkurzus, vagyis a német szabályozás ismertetése esetében a kutatás módszertana egyrészt az elméleti elemzés, a német törvényszöveg feldolgozása, a releváns jogesetek összegyűjtése, feldolgozása és következtetések levonása. A német szabályozás vizsgálata során a törvényszöveg ismertetése mellett kiemelt figyelmet fordítok a kapcsolódó kommentár-, tankönyv- és szakirodalom feldolgozására is, tekintettel arra, hogy a jogösszehasonlító elemzés kapcsán elengedhetetlen – a törvényszöveg felvázolásán túlmutató – német büntetőjogi dogmatika ismertetése.

IV. A kutatás eredményeinek összefoglalása

Kutatási eredményeim a disszertáció fejezeteihez igazodva a következőképpen összegezhetőek:

III. fejezet – A beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálásának történeti fejlődése

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvénynek a nemi deliktumokra vonatkozó, Csemegi Kódextől átvett terminológiája és szabályozási struktúrája az új kriminálpolitikai kihívások, illetve a nemzetközi követelményeknek való megfelelés miatt nem volt már fenntartható.

IV. fejezet – A beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények szankcionálása szempontjából releváns nemzetközi elvárások

Az Isztambuli Egyezmény a nemi erőszak definícióját a beleegyezés hiányára alapozza és felhívja az államokat arra, hogy biztosítsák valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény kriminalizálását.⁸ Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának Rec(2002)5 számú „A nők erőszakkal szembeni védelméről” című Ajánlása is a „no means no” alapelvet hirdeti és a büntetőjog terén a tagállamok feladatai közé sorolja a beleegyezését nem adó személlyel szemben elkövetett szexuális cselekmények büntetendővé nyilvánítását még akkor is, ha a passzív alany nem adta jelét ellenállásnak.

⁸ BLUŠ, Anna: Sex without consent is rape. So why do only nine European countries recognise this? 23 April 2018. <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2018/04/eu-sex-without-consent-is-rape/> (Megtekintés ideje: 2019. augusztus 10.) (továbbiakban: BLUŠ 2018)

A szexuális önrendelkezés fokozott védelme több szabályozási modell alapján is megvalósítható.

- *A büntetendő cselekmények pozitív szabályozásának modellje* értelmében valamennyi olyan cselekményt tételesen meghatároz a pozitív jog, amelyek esetében a nemzeti jog szerint hiányzik a passzív alany szexuális cselekményhez való szabad hozzájárulása.
- *A valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény szankcionálásának szabályozási modellje* szerint egy olyan alaptényállás büntető törvénykönyvbe iktatása kompatibilis leginkább az Isztambuli Egyezményvel, amely valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény szankcionálására alkalmas.⁹ Ez utóbbi modell esetében a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálása szintén több szabályozási modellre épülhet:
 - a „*Yes means yes*” *alapelv* lényege, hogy ha az egyik fél nem egyezett bele kifejezetten a szexuális cselekménybe, akkor ez megalapozhatja a másik fél büntetőjogi felelősségét;
 - a „*No means no*” *alapelv* értelmében a büntetőjogi felelősséget az alapozza meg, ha a passzív alany egyértelműen kifejezi a szexuális cselekménnyel szembeni ellentétes akaratát.¹⁰

A hivatkozott szabályozási modelleket górcső alá véve megállapítható, hogy valamennyi modellnek vannak előnyei, de vannak jogdogmatikai és jogtechnikai problémái egyaránt.

Csak néhány olyan európai ország van – mégpedig az Egyesült Királyság (Anglia, Wales, Skócia, Észak-Írország) Írország, Belgium, Ciprus, Luxemburg, Izland, Németország és Svédország –, ahol a szexuális erőszak legáldefiníciója kifejezetten a beleegyezés hiányára, a passzív alany akaratára épít.¹¹ Ez azonban nem jelenti szükségszerűen azt is, hogy más államok nem szankcionálják a passzív alany beleegyezését nélkülöző, azonban az erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel kikényszerített szexuális erőszak szintjét el nem érő nemi cselekményeket.

⁹ EISELE, Jörg: Zur Umsetzung von Art. 36 der Istanbul-Konvention. In: Abschlussbericht der Reformkommission zum Sexualstrafrecht, dem Bundesminister der Justiz und für Verbraucherschutz, Heiko Maas, am 19. Juli 2017 vorgelegt. 956., 961. o. https://www.bmjjv.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StudienUntersuchungenFachbuecher/Abschlussbericht_Reformkommission_Sexualstrafrecht.pdf?__blob=publicationFile&v=1 (Megtekintés ideje: 2019. május 19.)

¹⁰ HÖRNLE, Tatjana: Menschenrechtliche Verpflichtungen aus der Istanbul-Konvention. Ein Gutachten zur Reform des § 177 StGB. Deutsches Institut für Menschenrechte. 2015. 7. o. https://www.institut-fuer-menschenrechte.de/uploads/tx_commerce/Menschenrechtliche_Verpflichtungen_aus_der_Istanbul_Konvention_Ein_Gutachten_zur_Reform_des_Paragraf_177_StGB.pdf (Megtekintés ideje: 2019. május 19.)

¹¹ BLUŠ 2018

V. fejezet – A beleegyezés nélküli szexuális cselekmények hatályos szabályozása Magyarországon

A szexuális önrendelkezés az egyén arra irányuló szabadsága, hogy szabadon dönthet arról, hogy hol, mikor, kivel és milyen szexuális cselekményt akar végezni.¹²

A szexuális önrendelkezés, mint jogi tárgy megsértésének súlyossága, mint szankcionálási szempont alapján a következő kategorizálást indokolt tenni:

1. A szexuális önrendelkezés, mint jogi tárgy sérelmének büntetőjog által szankcionált „*legenyhébb formája*” a szeméremsértés tényállása.
2. A szexuális önrendelkezés, mint jogi tárgy sérelmének büntetőjog által szankcionált „*súlyosabb alakzata*” a szexuális kényszerítés tényállása.
3. A szexuális önrendelkezés, mint jogi tárgy sérelmének büntetőjog által szankcionált „*legsúlyosabb alakzata*” a szexuális erőszak tényállása.

Az 1. tézist illetően: Az Isztambuli Egyezmény 40. cikke értelmében szexuális zaklatásnak minősül a nem kívánt, szexuális természetű szóbeli, nem szóbeli vagy fizikai cselekmény, amelynek célja vagy hatása egy személy méltóságának megsértése. A hatályos magyar szabályozás a szeméremsértés tényállásával,¹³ különösen annak (3) bekezdésével biztosítja a fizikai jellegű, szexuális töltetű, a passzív alany emberi méltóságát sértő cselekmények szankcionálását, úgy mint a sértett testének, valamely testrészének a sértett akarata ellenére történő megfogását, ide nem értve a sértett nemi szervének megfogását. A magyar jogban korábban ezek a magatartások becsületsértésként voltak értékelhetőek, azonban tekintettel arra, hogy ezek inkább a sértett nemi önrendelkezési jogát sértik, a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények között való elhelyezésük indokolt. Ez a szabályozási megoldás biztosítja a specifikus jogtárgysérelem minősítésbeli kifejeződését, a maximálisan két évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetés, valamint az alakzat szubszidiárius jellege pedig arányosnak tekinthető a fejezeten belül.¹⁴

¹² FISCHER, Thomas: Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen. Beck'sche Kurz Kommentare. Band 10. 64. Auflage. C.H. BECK. München, 2017. 1180. o. (továbbiakban: FISCHER 2017), Deutscher Bundestag Drucksache 18/1969. 18. Wahlperiode 02.07.2014. 2. o. https://dejure.org/Drucksachen/Bundestag/BT-Drs._18/1969 (Megtékités ideje: 2019. május 5.)

¹³ Btk. 205. §

¹⁴ SZOMORA Zsolt: Megjegyzések az új Büntető Törvénykönyv nemi bűncselekményekről szóló XIX. Fejezetéhez. Magyar Jog. 2013. 11. szám. 652. o. (továbbiakban: SZOMORA 2013b)

Amennyiben a szeméremsértés tényállását a nemzetközi követelmények szempontjából vesszük górcső alá, megállapítható, hogy az nem meríti ki teljes egészében az Isztambuli Egyezményben szexuális zaklatásként meghatározott magatartások körét – mivel az kizárólag a fizikai cselekménnyel való megvalósítás eseteiben alkalmazható¹⁵ –, ez azonban nem jelenti azt, hogy a szeméremsértés tényállása ne felelne meg a nemzetközi sztenderdeknek. A Magyarországon ratifikálásra nem került Isztambuli Egyezmény ugyanis egyrészt nem követeli meg azt, hogy az államok a 40. cikkben körülírt magatartásokat szexuális bűncselekményként rendeljék büntetni, másrészt azt sem írja elő, hogy az ultima ratio jelleggel alkalmazandó büntetőjog eszköztárával lépjenek fel a szexuális zaklatásnak minősülő magatartásokkal szemben. A fentiek mellett hangsúlyozandó az is, hogy a szeméremsértés mindazon elkövetési magatartások szankcionálására alkalmas, amelyek az emberi méltóságot sértik, függetlenül attól, hogy azt szexuális célzattal vagy ennek hiányában követik el. Ez szintén a nemzetközi sztenderdeknek való megfelelést és a passzív alanyok fokozott védelmét biztosítja.

A 2. tézist illetően: A szexuális erőszak és a szexuális kényszerítés tényállásának a szexuális cselekmény, míg a szeméremsértés tényállásának a szeméremsértő cselekmény a központi eleme. A szeméremsértő cselekmény két lényeges ismérven különbözik a szexuális cselekménytől: egyrészt – ahogyan az már a fentiekben is rögzítésre került – abban, hogy a szeméremsértő cselekménynek nem eleme a szexuális motiváltság, másrészt pedig abban, hogy a szeméremsértő jelleg nem súlyos.¹⁶ A kutatásaim során azt tapasztaltam, hogy a joggyakorlatban nem mindig egyértelmű, hogy az adott magatartás súlyosan szeméremsértőnek minősül-e vagy „csupán” szeméremsértőnek, azonban a gyakorlati esetek feldolgozása alapján meghatározhatóak a szeméremsértés (3) bekezdésének¹⁷ tipikus elkövetési magatartásai. Ezek: a sértettnek az akarata ellenére történő simogatása, ölelgetése, puszilgatása, megsókolása, ideértve az elkövető nyelvének a sértett szájába való átdugását, a sértett nyakát övező bőrfelület szivása, a sértett fenekének, mellének megfogása, a sértett lába közé nyúlás, a sértett szeméremdombjának megsimogatása – ide nem értve a nemi szerv megfogását –, a sértetthez simulás és a szexuális aktust utánzó mozdulatok végzése a sértetten. Ezzel szemben súlyosan szeméremsértő cselekménynek minősül a sértett nemi szervének a megfogása, a sértett nemi szervébe belenyúlás – akkor is, ha az ruhán vagy fehérneműn keresztül történik –, a vádlott

¹⁵ GILÁNYI Eszter: A nők elleni erőszak és magyar büntetőjogi szabályozása a nemzetközi elvárások tükrében. PhD értekezés. Miskolc, 2017. 202-203. o. (továbbiakban: GILÁNYI 2017)

¹⁶ SZOMORA 2013b, 651. o., Egri Törvényszék 2.Bf.1/2018/5. szám 8. o.

¹⁷ Btk. 205. § (3) bekezdés

nemi szervének a sértett nemi szervéhez vagy fenekéhez érintése és a sértett nemi szervének pusztatása.

A 3. tézist illetően: A szakirodalomban kétféle álláspont alakult ki abban a kérdésben, hogy hogyan kell értelmezni a kényszerítés, az erőszak, illetve a fenyegetés egymással való viszonyát.¹⁸ Az első megközelítés szerint a kényszerítés összefoglaló fogalomként az erőszak és fenyegetés alkalmazását, mint eszközcselekményt fedi le.¹⁹ A másik – többek által is képviselt – álláspont szerint a kényszerítésnek mint elkövetési magatartásnak az erőszak és a fenyegetés a két elkövetési módja.²⁰ Emellett több szerző is utal arra, hogy a kényszerítésnek tipikus, de nem kizárólagos elkövetési módjai az erőszak és a fenyegetés.²¹

Több szerzőnél megjelenő tétel, hogy a „kényszerítés a sértett komoly ellenállásának a leküzdésére alkalmas olyan tevékenység, amelynek eredményeként a sértett képtelen valódi akaratának megfelelő magatartás tanúsítására.”²² Egy másik megközelítés szerint a kényszerítés valamely idegen akarat érvényesülését jelenti [...], tulajdonképpen a kényszerítő és a kényszerített közötti viszony, amelynek lényege, hogy a kényszerített olyan magatartást tanúsít, amely a kényszerítő személy akaratának felel meg.²³

A bírói gyakorlat szerint „(...) leszögezhető, hogy a kényszerítés lényege, hogy a sértettnek nem áll szándékában szexuális cselekmény végzése, de az elkövető saját akaratát érvényesíti

¹⁸ Lásd ehhez: GILÁNYI Eszter: A szexuális kényszerítés tényállása az Isztambuli Egyezmény rendelkezéseinek fényében. Miskolci Jogi Szemle. 2015. 2. szám. 122. o. (továbbiakban: GILÁNYI 2015)

¹⁹ MÁRKI Zoltán: XIX. Fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Magyar Büntetőjog: Kommentár a gyakorlat számára. (szerk.: KÓNYA István) Harmadik kiadás I. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 2013. 692. o. (továbbiakban: MÁRKI 2013)

²⁰ GÁL István László: A szexuális bűncselekmények az új magyar büntetőjogban. In: Igazság, ideál és valóság. Tanulmányok Kardos Sándor 65. születésnapja tiszteletére. (szerk.: ELEK Balázs – HÁGER Tamás – TÓTH Andrea Noémi) Debrecen, 2014. 120. o. (továbbiakban: GÁL 2014), SINKU Pál: XIX. Fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Büntetőjog II. – Különös Rész. (szerk.: BUSCH Béla) HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 2012. 196. o. (továbbiakban: SINKU 2012), SZOMORA Zsolt: XIX. Fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz. (szerk.: KARSAI Krisztina) Complex Kiadó. Budapest, 2013. 407. o. (továbbiakban: SZOMORA 2013a)

²¹ DEÁK Zoltán: A kényszer, az erőszak és a fenyegetés fogalma és jelentősége a magyar büntetőjogban. Doktori (PhD) értekezés. Szeged, 2017. 131. o. (továbbiakban: DEÁK 2017), JACSÓ Judit: XIX. Fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Magyar Büntetőjog. Különös rész. (szerk.: HORVÁTH Tibor – LÉVAY Miklós) Complex Kiadó. Budapest, 2013. 171. o. (továbbiakban: JACSÓ 2013), JACSÓ Judit: XIX. Fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Magyar Büntetőjog. Különös rész. (szerzők: GÖRGÉNYI Ilona – GULA József – HORVÁTH Tibor – JACSÓ Judit – LÉVAY Miklós – SÁNTHA Ferenc – VÁRADY Erika) Wolters Kluwer Hungary. Budapest, 2020. 218. o. (továbbiakban: JACSÓ 2020)

²² JACSÓ 2013, 171. o., JACSÓ 2020, 218. o., MÁRKI 2013, 688. o., SINKU 2012, 192. o.

²³ BALOGH Ágnes – TÓTH Mihály: Magyar büntetőjog. Általános rész. Digitális Tankönyvtár. 2010. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_magyar_buntetojog/ch01.html (Megtekintés ideje: 2019. november 11.)

(...) .”²⁴ „(...) a kényszerítésnek pedig a következménye az, hogy a sértett által tanúsított magatartást nem a saját akarata határozta meg, illetve a tanúsított magatartás ugyan saját akaratán alapult, de azt az akaratelhatározást a kényszerítő (vádlott) magatartása határozta meg.”²⁵

A Btk. Különös Részében szabályozott azon bűncselekmények, melyek esetében az elkövetési magatartás a kényszerítés, három nagy csoportba sorolhatóak:²⁶

a) Az egyik csoportba azok a bűncselekmények tartoznak, amelyeknél a kényszerítés elkövetési módja az erőszak, valamint az élet és testi épség elleni közvetlen fenyegetés. Ilyen bűncselekmény például a szexuális erőszak. [Btk. 197. §]

b) A következő csoportba azon tényállások sorolhatóak, amelyeknél a kényszerítés elkövetési módja az erőszak, valamint a fenyegetés. Ilyen bűncselekmény például a kényszerítés. [Btk. 195. §]

c) A harmadik csoportba pedig azon bűncselekmények tartoznak, amelyeknél az elkövetési magatartásként meghatározott kényszerítéshez a jogalkotó nem kapcsol elkövetési módot. Ilyen bűncselekmény például a szexuális kényszerítés. [Btk. 196. §]

Fentiek alapján megállapítható, hogy a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények hatályos magyar szabályozása keretében a szexuális kényszerítés legáldefiníciója nem felel meg maradéktalanul a nemzetközi dokumentumokban foglalt azon követelménynek, hogy az államok kifejezetten a beleegyezés hiányára alapítsák a büntetőjogi felelősséget, a tényállás elkövetési magatartásként ugyanis a szexuális cselekményre *kényszerítést*, és nem a *passzív* alany „*beleegyezése nélkül*” vagy „*akarata ellenére*” elkövetést határozza meg.

A 4. tézist illetően: A kényszerítés fogalmának használata nem vet fel problémát a nemzetközi követelményeknek való megfelelés kérdése kapcsán, tekintettel egyrészt arra, hogy az Isztambuli Egyezmény Értelmező Jelentése is felhívja a figyelmet arra, hogy az egyes jogszabályi rendelkezéseket – mint a kényszerítés, erőszak, fenyegetés és más megfogalmazások – úgy kell értelmezni, hogy azok alkalmasak legyenek a beleegyezés nélküli

²⁴ Kazincbarcikai Járásbíróság 14.B.417/2017/30. számú ítélete 19. o.

²⁵ Ózdi Járásbíróság B.369/2017. szám

²⁶ Lásd ehhez részletesebben: GILÁNYI 2015, 127-131. o., NAGY Alexandra: A beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálása a büntetőjogban. Magyar Jog. 2017. 2. szám. 69. o. (továbbiakban: NAGY 2017)

szexuális cselekmények szankcionálására, függetlenül azok konkrét jogi terminológiájától,²⁷ másrészt pedig arra, hogy a konszenzus hiányában megvalósuló szexuális cselekmények esetén a kényszerítés – mint a beleegyezés hiánya – egyértelműen jelen van.

Az 5. tézist illetően: A szexuális kényszerítés „alsó határának” megállapítása során iránymutatást ad a Btk. miniszteri indokolása és a bírósági gyakorlat.

- A Btk. miniszteri indoklása szerint a szexuális cselekmény végzésére vagy annak eltűrésére való kényszerítés lényegében felölel minden olyan magatartást, amikor a passzív alany nem önkéntes beleegyezésével, nem szabadon lesz hajlandó a szexuális cselekményre.²⁸

- A kutatásaim során feldolgozott jogesetek a fenti megközelítést támasztják alá: A bíróság szexuális kényszerítés büntetőjogi felelősségét akkor, amikor a sértett lényegében csak egy „hátra forduló mozdulattal” fejezte ki az elkövetővel ellentétes akaratát;²⁹ amikor a sértett csak azért tűrte el az agresszív vádlott – apja – szexuális közeledését, mert a vádlott emiatt engedékenyebb volt vele, mint testvéreivel;³⁰ illetve, amikor a vádlott szexuális közeledésével szemben ugyan a három sértett közül csak egy lépett fel határozottan, a másik két sértett pedig kevésbé határozottan juttatta kifejezésre a vádlottéval ellentétes akaratát szóban, illetőleg ráutaló magatartással, azonban a vádlott a másik két sértett vonatkozásában sem tapasztalhatott beleegyezést.³¹

Fentiek alapján megadható a kényszerítés mint elkövetési magatartás – eszközcselekmény – definíciója. *Eszerint a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán a kényszerítés felölel minden olyan magatartást, amelynek hatására a passzív alany nem önkéntes beleegyezésével lesz hajlandó a szexuális cselekményre, hanem valamely olyan külső – a sértetti akaratot meg nem engedhető módon hajlító – ráhatás eredményeképpen, melynek következménye az, hogy a passzív alany az eredeti akaratától eltérő magatartást tanúsít azzal, hogy szexuális cselekményt végez vagy azt eltűri.* Ezt mindig az adott ügy konkrét körülményei alapján kell megítélni.

A 6. és 7. tézist illetően: A szexuális kényszerítés tényállása esetében az elkövetési mód, módok kérdése problematikus, a szakirodalom álláspontja megosztott abban a tekintetben, hogy maga a törvényi tényállás egyáltalán tartalmaz-e elkövetési módokat, ha pedig nem, melyek a

²⁷ Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Istanbul, 11.V.2011. 191. pont

²⁸ A 2012. évi C. törvény Indokolása a 196. §- hoz

²⁹ Miskolci Járásbíróság B.0324/2017. szám, Miskolci Törvényszék Bf.193/2018. szám

³⁰ Heves Megyei Főügyészség B.611/2016/32-I. szám, Egri Törvényszék 13.B.12/2018/21. szám

³¹ Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa KB.II.23/2018/8. szám

szexuális kényszerítés implicite elkövetési módjai. A probléma meglétét mutatja, hogy ugyanazon szerző egyazon művében is eltérő megközelítések olvashatóak.³² A dolgozatban bemutattam a divergáló szakirodalmi álláspontokat, azokat táblázatos formában összegeztem. Valamennyi megközelítési mód kifejtése után rögzítettem, hogy melyek lehetnek az adott megközelítési mód kritikus pontjai és a bíróságokon végzett kutatásaim alapján jogesetekkel alátámasztva – az esetleges gyakorlati ellenpéldákra is kitérve – saját álláspontomat is ismertettem. Ennek lényege a következők szerint foglalható össze:

A kényszerítés bűncselekménye ugyan a szexuális kényszerítés generális tényállásának tekinthető, azonban a szexuális kényszerítés tényállása keretében meghatározott kényszerítés tartalmilag nem azonosítható a kényszerítés bűncselekményével, és a szexuális kényszerítés törvényi tényállása – szemben a kényszerítés tényállásával – nem tartalmaz explicit elkövetési módot.³³

Az elkövetési módok körének meghatározásánál figyelembe kell venni azt, hogy a szexuális erőszak tényállása értékel elkövetési módokat, ezek között pedig szerepel az erőszak és a kvalifikált fenyegetés. Ebből az a következtetés vonható le, hogy mivel az erőszak, illetve a minősített fenyegetés egy súlyosabb bűncselekmény, vagyis a szexuális erőszak tényállásának elkövetési módjai között szerepel, erőszak – legyen szó akár vis absolutáról, akár vis compulsiváról –, illetve kvalifikált fenyegetés megvalósulása esetén minden esetben szexuális erőszak a helyes minősítés.³⁴

A szexuális erőszak tényállása alapján a contrario az a következtetés vonható le, hogy a szexuális kényszerítés elkövetési módja az egyszerű fenyegetés. *Több általam feldolgozott bírósági ítélet kifejezetten rögzíti, hogy a szexuális kényszerítés tipikus elkövetési módja az egyszerű fenyegetés, mégpedig a munkahely azonnali elvesztésével, esetleg kompromittáló felvétel internetes felületen azonnali közzétételével fenyegetés.* Tekintettel azonban arra, hogy a

³² Lásd ehhez: MÁRKI 2013, 682-683. o.

³³ Így: BH 2018. 240. [24], SZOMORA 2013a, 404. o., SZOMORA 2013b, 653. o., SZOMORA Zsolt: XIX. Fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvhöz. (szerk.: KARSAI Krisztina) Wolters Kluwer Hungary. Budapest, 2019. 444. o. (továbbiakban: SZOMORA 2019), DEÁK 2017, 128-131. o., GÁL 2014, 119. o., GÁL István László: A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Új Btk. kommentár. 4. kötet (szerk.: POLT Péter) Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyv Kiadó. Budapest, 2013. 12. o. (továbbiakban: GÁL 2013). *Ellentétes álláspontot* fogalmaz meg: SINKU 2012, 193. o.

³⁴ Így: SZOMORA 2013a, 404. o., SZOMORA 2013b, 653. o., SZOMORA 2019, 444. o., DEÁK 2017, 131. o., JACSÓ 2020, 218-219. o., részben: MÁRKI 2013, 682-683. o., BENEDEK Tibor: Jogértelmezés és bírói gyakorlat a szexuális kényszerítés, a szexuális erőszak és a szexuális visszaélés miatti büntetőeljárásokban. 2017. október 16. <http://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmányok/139-dr-benedek-tibor-jogertelmezes-es-biroi-gyakorlat-a-szexuális-kenyszerites-a-szexuális-eroszak-es-a-szexuális-visszaeles-miatti-buntetoeljarasokban> (Megtekintés ideje: 2019. november 23.) (továbbiakban: BENEDEK 2017). *Ezzel szemben*: GÁL és SINKU álláspontja szerint vis compulsivával is megvalósulhat a szexuális kényszerítés. GÁL 2013, 12. o., GÁL 2014, 119. o., SINKU 2012, 193. o.

fenyegetés nem a tényállásban meghatározott, hanem csak implicit elkövetési mód, a fenyegetés törvényi fogalma helyett a fenyegetés itt hátrány kilátásba helyezését jelenti, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben félelmet keltsen.³⁵ A fenyegetés e tágabb értelmezése összhangban van azon nemzetközi dokumentumokkal, amelyek pusztán a beleegyezés hiányára alapítják a büntetőjogi felelősséget. Emellett, figyelemmel arra, hogy a szexuális erőszak tényállása megvalósulásához szükséges fenyegetésnek kettő konjunktív feltétele van, ha e két feltétel közül valamelyik hiányzik, akkor szintén szexuális kényszerítés a helyes minősítés. Ennek alapján szexuális kényszerítés valósul meg, amennyiben a fenyegetés élet vagy testi épség ellen irányul, de nem közvetlen vagy közvetlen a fenyegetés, azonban nem élet vagy testi épség ellen irányul.³⁶

Az erőszak kivételével a fenyegetés mellett azonban egyéb elkövetési mód is szóba jöhet,³⁷ ugyanis a jogalkotó a „kényszerítés” fogalmát használja, amely a fenyegetésnél mindenképpen többet jelent, így ide tartozhat például az erőszaknak nem minősülő erőszakos magatartás tanúsításával való elkövetés,³⁸ amennyiben az elkövető ezen magatartása a passzív alany vonatkozásában egyfajta kényszerhelyzetet, a szexuális cselekmény elkövetését elősegítő, kiszolgáltatott helyzetet eredményez. Az erőszakos magatartás joggyakorlat által kimunkált átfogó fogalma azonban nem alkalmazható teljeskörűen a szexuális kényszerítés tényállásával kapcsolatban: *az erőszakos magatartás fogalma a szexuális kényszerítés tényállása keretében megszorítóan értelmezendő, kizárólag a sértett testének egyszerű megérintésével járó, támadó jellegű, testi sértés okozására nem alkalmas fizikai ráhatásokat, illetve azon magatartásokat foglalhatja magában, amelyek – testi sértés okozására való alkalmasság nélkül – az érintettet mozgásában korlátozzák, tolakodó, akadályozó módon zaklatják.* A sértett teste ellen irányuló, támadó jellegű, tényleges fizikai erő kifejtéssel járó magatartások – mint a rángatás, ütlegelés, arculütés – nem értékelhetőek a szexuális kényszerítés tényállásának keretei között.

Összegezve a felső határ kérdését: erőszak – vis absoluta, vis compulsiva esetén egyaránt – és kvalifikált fenyegetés esetén szexuális erőszak a helyes minősítés, míg élet vagy testi épség

³⁵ Így: SZOMORA 2013a, 404. o., SZOMORA 2013b, 653. o., SZOMORA 2019, 444. o., BENEDEK 2017, Kazincbarcikai Járásbíróság 14.B.417/2017/30. számú ítélete. *Ezzel ellentétes álláspont* jelenik meg: BH 2019. 96., JACSÓ 2020, 219. o. A fenyegetés fogalmának a Btk. értelmező rendelkezésében foglalt definíciótól eltérő értelmezése kapcsán lásd még: BARTKÓ Róbert: A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései. UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft. Győr, 2011. 225-229. o.

³⁶ Így: SZOMORA 2013a, 404. o., SZOMORA 2019, 444. o., DEÁK 2017, 132. o., MÁRKI 2013, 683. o., *Ezzel szemben:* GÁL álláspontja az, hogy a fenyegetés nem irányulhat élet vagy testi épség ellen. GÁL 2013, 12. o., GÁL 2014, 119. o.

³⁷ Így: GÁL 2013, 12. o., GÁL 2014, 120. o., JACSÓ 2013, 171. o., JACSÓ 2020, 219. o., *lényegében így:* DEÁK 2017, 131. o., MÁRKI 2013, 682. o., NAGY 2017, 71. o.

³⁸ Így: BH 2018. 240. [28], *lényegében így:* JACSÓ 2020, 219-220. o. *Ezzel szemben:* SZOMORA 2019, 445. o.

ellen irányuló, de nem közvetlen fenyegetés, valamint közvetlen, azonban nem élet vagy testi épség ellen irányuló fenyegetés esetén szexuális kényszerítés a helyes minősítés.

A 8. tézist illetően: A magyar bírói gyakorlat a szexuális erőszak megvalósulásához szükséges sértetti komoly ellenállás követelményét – leszámítva néhány eseti döntést³⁹ – „rugalmasan” értelmezi, és a joggyakorlatban a sértetti komoly ellenállás követelményének „relativizálásáról” beszélhetünk, amely lényegében súlytalanná teszi a sértetti ellenállás központinak titulált szerepét.⁴⁰ A sértetti komoly ellenállás mint központi tétel ellenére a következő tételek biztosítják a sértetti komoly ellenállás követelményének „relativizálását” a joggyakorlatban:

1. Egyrészt nem elvárt a végsőkig való védekezés,⁴¹ a bűncselekmény adott esetben akkor is megvalósulhat, ha a passzív alany „csak” tűri a cselekményt az erőszak hatására.⁴²
2. Másrészt az ellenállás komolyságának megállapítását nem zárja ki, ha a sértett azért nem védekezik, vagy azért hagy fel a védekezéssel, mert helyzetét reménytelennek látja.⁴³
3. Harmadrészt csekély mértékű fizikai erőszak által is megvalósulhat a kényszerítés,⁴⁴ a kiskorú sértett felügyelet alatt állásából fakadó függősége miatt pedig az erőszak, fenyegetés kisebb foka is tényállásszerű lehet.⁴⁵
4. A fent meghatározott tételek mellett a sértetti komoly ellenállás követelményének joggyakorlati relativizálását mutatja az is, hogy a szexuális erőszak bűncselekménye esetében a tényállásszerű erőszak megvalósulásához a vis absoluta mellett a vis compulsiva, tehát az akaratot hajlító erőszak is elégséges.⁴⁶ A szexuális erőszak esetén a szexuális cselekmény – mint célcselekmény – eszközcselekményeként megfogalmazott erőszak „általában valamely komoly ellenállás leküzdésére szolgáló fizikai kényszer, de nem feltétlenül jelent leküzdhetetlen erőt (vis absoluta), hanem elegendő a sértett életkorát, a személyi adottságait tekintve a viszonylag kisebb mérvű olyan fizikai ráhatás is, amely alkalmas lehet a sértett ellenállásának a leküzdésére.”⁴⁷

³⁹ Lásd például: BJD 3074.

⁴⁰ SZOMORA Zsolt: Az erőszakos nemi bűncselekmények kényszerítési eleméről. Büntetőjogi Kodifikáció. 2008. 2. szám. 28-32. o. (továbbiakban: SZOMORA 2008). Lásd ehhez: BJD 3076., BH 1997. 568., EBH 2004. 1105.

⁴¹ BH 2007. 107., BH 2011. 30., BH 2013. 295., BH 2014. 6., BH 2014. 201. [61]

⁴² BH 2011. 30.

⁴³ BJD 1251., BH 1997. 568., BH 2007. 107., BH 2013. 295., BH 2014. 6., BH 2014. 201. [61], Kúria Bfv.28/2014/6. Büntetőügyben hozott határozat, Fővárosi Ítéltábla Bf.294/2008/8. Büntetőügyben hozott határozat, JACSÓ 2013, 175. o., JACSÓ 2020, 225. o.

⁴⁴ BJD 8191.

⁴⁵ BH 2014. 201. Lásd még ehhez: BÉRCES Viktor: A sértett magatartásának büntetőjogi relevanciájáról: beleegyezés, közrehatás, utólagos hozzájárulás. Büntetőjogi Szemle. 2017. 2. szám. 52. o.

⁴⁶ SZOMORA 2008, 29. o., SZOMORA 2013a, 407. o., DEÁK 2017, 77. o.

⁴⁷ BH 1997. 568.

A 9. tézist illetően: A szakirodalom képviselői jellemzően egyetértenek abban, hogy az új Btk. alapján a szexuális erőszak bűncselekményének három alapesete van, mégpedig: 1) az erőszakkal vagy „kvalifikált” fenyegetéssel elkövetett (szoros értelemben vett) szexuális erőszak, vagyis a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontja; 2) a védekezésre, akaratnyilvánításra képtelen passzív alanyok sérelmére megvalósuló szexuális erőszak, vagyis a Btk. 197. § (1) bekezdés b) pontja; és 3) a tizenkét éven aluli gyermekek sérelmére megvalósuló szexuális erőszak, vagyis a Btk. 197. § (2) bekezdése. A 197. § (2) bekezdés tehát szintén alapeset.⁴⁸ Ennek indoka, hogy figyelemmel arra, hogy a minősített esetet a jogalkotó az alapesetből emeli ki, annak a dogmatika rendszere szerint maradéktalanul bele kell illeszkednie az alapesetbe, a minősített eset ugyanis az alapesethez képest olyan többletkörülményeket tartalmaz, amelyek a cselekmény társadalomra veszélyességét fokozzák és ennek okán a büntetés mértékét növelik.⁴⁹ A (2) bekezdés viszont nem illeszkedik az (1) bekezdésbe,⁵⁰ mivel a passzív alany és az elkövetési magatartás, vagyis a bűncselekmény tárgya és meghatározó tárgyi eleme egyaránt eltérő.⁵¹

A tizenkettedik életévüket be nem töltött gyermekek sérelmére elkövetett szexuális erőszakkal szembeni fokozottabb büntetőjogi védelemről szóló 2017. évi CLXXVII. törvény által bevezetett törvénymódosításig a szakirodalom és a joggyakorlat is megosztott volt azon kérdés megítélésében, hogy a Btk. 197. § (2) bekezdésére épülnek-e minősített esetek. A tényállás helyes nyelvtani értelmezése alapján azonban leszögezhető, hogy a Btk. 197. §-ának 2018. január 1-jét megelőző minősítési rendszere értelmében a Btk. 197. § (4) bekezdés a) pont első fordulata a szoros értelemben vett szexuális erőszakot minősítette súlyosabban, míg a második fordulat a Btk. 197. § (3) bekezdésére hivatkozott vissza, amely a Btk. 197. § (1) bekezdés a) és b) pontjára egyaránt visszautalt, ellenben a Btk. 197. § (2) bekezdésére nem épült. A hatályos szabályozás értelmében már egyértelműek a minősítési kérdések, a tizenkét éven aluliak sérelmére elkövetett szexuális erőszak minősített eseteit a 197. § (4) bekezdés a) pont aa)-ac) pontjai és (4a) bekezdés akképpen határozzák meg, hogy mind a tizenkét éven aluli passzív alany védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotának felhasználásával

⁴⁸ Lásd ehhez: GÁL 2013, 17-18. o., GÁL 2014, 125. o., JACSÓ 2013, 174. o., JACSÓ 2020, 224. o., MÁRKI 2013, 688. o., SINKU 2012, 198. o., SZOMORA 2013a, 409. o., SZOMORA Zsolt: A tizenkét éven aluli sérelmére elkövetett szexuális erőszak újabb minősítési kérdései, avagy a bírói gyakorlat menthetetlennek látszó vergődése a kétszeres értékelés és más alapelvek hálójában. In: Ad valorem. Ünnepi tanulmányok Vida Mihály 80. születésnapjára. (szerk.: GÁL Andor – KARSAI Krisztina) Iurisperitus Kiadó. Szeged, 2016. 350-351. o., SZOMORA 2013b, 654. o.

⁴⁹ BALOGH Ágnes: Az életkor jelentősége a szexuális erőszak tényállásának értelmezésénél. Magyar Jog. 2017. 5. szám. 283. o.

⁵⁰ SZOMORA Zsolt: „Amicus Curiae” – Dr. Hegedűs István, a Szegedi Ítéltábla kollégiumvezetője részére II. 1) és SZOMORA Zsolt: „Amicus Curiae” – Dr. Sulyok Tamás az Alkotmánybíróság elnöke részére. 3. o.

⁵¹ MÁRKI 2013, 688. o.

történő elkövetés, mind a hozzátartozói vagy függelmi viszonyban való elkövetés, mind pedig a többek általi elkövetés minősített esetet valósít meg akkor is, ha a szexuális cselekmény konszenzusos volt.

A 10. tézist illetően: A 2018. január 1-jén hatályba lépő törvénymódosítás fenntartotta azt a büntetőjogi hagyományt, hogy a tizenkét éven aluli gyermekek konszenzuális nemi cselekményei is szexuális erőszaknak minősülnek. Figyelemmel arra, hogy a szexuális erőszak (2) bekezdésének, valamint a szexuális visszaélésnek (Btk. 198. §) a jogi tárgya azonos – vagyis a gyermekek zavartalan szexuális fejlődése –, valamint – szemben a szexuális kényszerítés, illetve a szexuális erőszak tényállásával – mindkettő tényállás nélkülözi a kényszerjelemben, csatlakozva a szakirodalom több képviselője⁵² által is javasolt megoldáshoz, véleményem szerint is helyesebb megoldás lett volna/lenne, ha a jogalkotó a 197. § (2) bekezdését beemelte volna/beemelné a szexuális visszaélés bűncselekményének keretei közé, ott pedig a hozzátartozói, illetve egyéb függelmi viszony keretében történő elkövetést ehhez minősített esetként kapcsolta volna/kapcsolná. Így a tizenkét éven aluliak sérelmére történő elkövetés a 198. § (3) bekezdésben – a „szexuális erőszakot követ el az is” fordulat kivételével – a hatályos szabályozás szerinti szöveggel és büntetési tétellel kerülhetne megfogalmazásra, amelyhez az első két alapesethez hasonlóan a (4) bekezdésben kapcsolódhatna a hozzátartozói, illetve egyéb függelmi viszonyban történő elkövetés, valamint a többes elkövetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetve.

A 11. tézist illetően: Az 1978. évi IV. törvény, vagyis a régi Btk. 197. § (2) bekezdés c) pontja és a 198. § (2) bekezdés c) pontja értelmében az erőszakos közöszülés és a szemérem elleni erőszak bűncselekmény minősített esete – a többes elkövetés – csak akkor valósult meg, ha a sértettel azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva többen közöszültek, illetve fajtalankodtak, vagyis legalább két személy közöszült, illetve fajtalankodott. Egy gyakorlati esetben a másodfokú tanács megállapította, hogy a három vádlott azon cselekménye, hogy – nemi vágyuk kielégítése érdekében – kettő sértettet arra kényszerítettek, hogy egymás orális kielégítését kölcsönösen elvégezzék, a fenti jogszabályhelyek értelmében minősített esetet nem

⁵² HOLLÁN Miklós: A 12 év alatti gyermekek nemi fejlődésének büntetőjogi védelme. Egy törvénymódosítás margójára. Collega. 1998. évi 3. szám. 19. o., NAGY Ferenc – SZOMORA Zsolt: A házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények (Btk. XIV. Fejezet) de lege ferenda – II. rész. Büntetőjogi Kodifikáció. 2004/2. szám. 24. o., SZOMORA álláspontja szerint a gyermekek és a felnőttek sérelmére kényszerrel, vagy anélkül elkövetett szexuális bűncselekmények szétválasztása mint „kodifikációs praktikum” amellet, hogy egyszerűbbé, illetve áttekinthetőbbé tenné a szabályozást, a „jogtárgyi profiltisztítás” elméleti követelményének is eleget tenné. Lásd ehhez: SZOMORA 2013b, 657. o.

valósított meg. A tanács azonban kifejtette, hogy a hatályos Btk. már nem feltétlenül a szexuális cselekmény többek általi végzéséhez köti a minősített eset megvalósulását, így a minősített eset akkor is megvalósulhat, ha a sértettet több elkövető kényszeríti arra, hogy egyetlen másik, a szexuális cselekményre ugyancsak erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel kényszerített személlyel végezzen szexuális cselekményt.⁵³

A kommentárirodalom a többes elkövetés, mint minősített eset elemzésénél azt rögzíti, hogy a minősített eset befejezettségéhez az szükséges, hogy legalább két tettes fejtse ki szexuális cselekményt; kísérletről pedig akkor beszélhetünk, ha legalább két tettes szexuális cselekményre irányuló szándéka mellett legalább két személy meg is kezdte a kényszerítés kifejtését; ha egy tettes végez szexuális cselekményt, szintén kísérletről van szó.⁵⁴ E helyes elemzés azonban nem zárja ki a fentiekben rögzített, többes elkövetésként történő minősítés helyességét. A kommentárirodalom ugyanis azt az esetet vizsgálja, amikor az elkövetők szándéka az, hogy többen „személyesen” végezzenek a passzív alannal szexuális cselekményt, és e körben vizsgálja a minősített eset megvalósulásának feltételeit, illetve stádiumtani kérdéseit. A hivatkozott gyakorlati eset ellenben a többes elkövetés atipikus esetének tekinthető, amikor az elkövetők két sértettet kényszerítettek arra, hogy egymással szexuális cselekményeket végezzenek, amely cselekmények a vádlottak nemi vágyának kielégítését célozták, illetve szolgálták. Figyelemmel a vádlottak e célzatára, illetve arra, hogy a hatályos törvényszöveg értelmében a többes elkövetés minősített esetének már nem tényállási eleme az, hogy az elkövetők szexuális cselekményt végezzenek a passzív alannal, a kommentárirodalom helyes álláspontja mellett a fentiekben rögzített jogeset alapján is megvalósulhat a többes elkövetés esete. Amennyiben a fenti tényállás alapján mindhárom elkövető szexuális cselekményt végzett volna a passzív alanyokkal, akkor szintén a minősített eset valósult volna meg, míg, ha csak az egyik elkövető szándéka irányult volna a szexuális cselekményre, míg a másik kettő elkövető csak a kényszerítésben akart volna részt venni annak érdekében, hogy egy társuk a szexuális cselekményt végrehajthassa, az elkövetők a bűncselekmény alapesetének társtettesei lennének. Az alapeset és minősített eset elhatárolásánál azt kell vizsgálni, hogy a tettesek közül hány tettesnek van szexuális cselekmény végzésére irányuló szándéka:⁵⁵ ha legalább kettőnek szexuális cselekmény végzésére – vagy a fenti jogeset tükrében végeztetésére – irányuló szándéka, célzata van, a minősített eset állapítható meg.

⁵³ Miskolci Járásbíróság B.3033/2014. szám

⁵⁴ Lásd ehhez: MÁRKI 2013, 702-703. o., SINKU 2012, 199. o., SZOMORA 2013a, 410. o., SZOMORA 2019, 451. o.

⁵⁵ Lásd ehhez részletesebben: SZOMORA 2019, 451. o.

Ki kell emelni azt is, hogy a többek általi elkövetés, mint minősített eset elkövetői nem társtettesek lesznek, hanem önálló tettesként vonhatóak felelősségre.⁵⁶

A 12. tézist illetően: A szexuális bűncselekmények újrakodifikálása Németországban a szabályozás terén korábban fellelhető joghézagok kiküszöbölését, a szexuális önrendelkezés fokozott védelmét célozta. A német jogalkotó a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények új tényállásait az Isztambuli Egyezményben foglalt követelményekhez igazította, ennek megfelelően a szexuális támadás tényállása⁵⁷ esetében a szankcionálás fő vonatkoztatási pontjaként a *passzív alany felismerhető akarata, illetve a szexuális cselekménynek a passzív alany felismerhető akarata ellenére történő végrehajtása* került meghatározásra.

Az Isztambuli Egyezménnyel kompatibilis normaszöveg ellenére azonban tisztázatlan az, hogy hogyan kell a szexuális támadás elkövetőjének a passzív alanyt annak akarata ellenére a szexuális cselekményekre rábírnia anélkül, hogy bármilyen kényszert alkalmazna, és büntetőjogi felelősségét ne a bűncselekmény más fordulata vagy más bűncselekmény alapozná meg. Különösen azokban az esetekben vet fel érdekes kérdéseket a szexuális cselekménynek a passzív alany „felismerhető akarata ellenére”, *de mindennemű elkövetői kényszer nélkül történő megvalósulása*, amikor a passzív alany végez az elkövetőn nemi cselekményt.⁵⁸

Nem tisztázott az sem, hogy mit is jelent a felismerhetőség, illetve, hogy kinek a szempontjából kell a passzív alany ellenálló akaratának felismerhetőnek lennie.

A hatályos magyar szabályozással szemben az a kritika fogalmazódik meg, miszerint a szexuális önrendelkezés fokozott védelmét szolgálni hivatott szexuális kényszerítés tényállása – ellentétben például a német szabályozással – „*az áldozat beleegyezésének hiánya helyett még mindig [...] a kényszerítés alkalmazásán alapul [...]*”,⁵⁹ így az nem szankcionál valamennyi beleegyezés nélkül megvalósuló szexuális cselekményt.

Kutatásaim során arra a következtetésre jutottam, hogy bár a magyar szabályozás esetében nincs olyan tényállás, amely a törvényi terminológia alapján kifejezetten a passzív alany akarata ellenére vagy beleegyezése nélkül történő elkövetést szankcionálná, de hivatkozva az általam feldolgozott, az értekezésben részletezett magyar jogesetekre is, a

⁵⁶ Lásd ehhez: BH 1994. 9., BH 2000. 279., BH 2003. 271.

⁵⁷ Deutsches Strafgesetzbuch 177. § (1) bekezdés

⁵⁸ FISCHER 2017b, 1224-1225. o.

⁵⁹ CEDAW/C/HUN/CO/7-8 Egyesült Nemzetek Szervezete. Egyezmény a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról. A nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés felszámolásával foglalkozó Bizottság Magyarország összevont hetedik és nyolcadik időszakos jelentésével kapcsolatban a Bizottság ötvennegyedik ülésén (2013. február 11. - március 1.) elfogadott záró észrevételek 20. pont

hatályos magyar tényállás – vagyis a szexuális kényszerítés – a dolgozatban elemzett német tényállás által lefedett szabályozási körnek megfeleltethető. A szexuális önrendelkezés fokozott védelmének biztosítása mellett a szexuális cselekményre kényszerítés fogalma – ellentétben a német szabályozással – *ex lege*, a törvény szövegét vizsgálva nem vet fel olyan problémákat sem, hogy hogyan is „*kell*” az elkövetőnek a passzív alanyt a szexuális cselekményre rábírnia anélkül, hogy bármilyen kényszert alkalmazna.

V. Az értekezés témájához kapcsolódó saját közlemények

- [1.] NAGY Alexandra: A szexuális önrendelkezés és a büntetőjog, különös tekintettel a bírói gyakorlatra. Miskolci Jogi Szemle. 2019/1. szám. 1. kötet. 128-147. o.
- [2.] NAGY Alexandra: Az erőszakos nemi deliktumok története és alkotmányjogi elvei. Pro Publico Bono. Magyar Közigazgatás. 2019/1. szám. 42-67. o.
- [3.] NAGY Alexandra: Der verstärkte Schutz der Opfer von gewalttätigen sexuellen Delikten im Strafrecht. Publicationes Universitatis Miskolcensis. Sectio Juridica et Politica. Tomus XXXVII/1. Miskolc University Press. 2019. 284-304. o.
- [4.] NAGY Alexandra: A beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálása a büntetőjogban. Magyar Jog. 2017. 2. szám. 65-74. o.
- [5.] NAGY Alexandra: A tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek szexuális cselekményekkel szembeni büntetőjogi védelme. Miskolci Jogi Szemle. 2017/2. szám. 185-209. o.
- [6.] NAGY Alexandra: Az erőszakos nemi bűncselekmények szabályozásának kérdései. In: Jogalkotás és jogalkalmazás a XXI. század Európájában III. (szerk.: SÁPI Edit) Doktoranduszok Országos Szövetsége. JUMP Kft. Nyomda. Budapest-Miskolc, 2017. 129-146. o.
- [7.] NAGY Alexandra: Das Recht von sexueller Selbstbestimmung als Grundrecht und die Straftaten von sexueller Nötigung und sexueller Gewalt. Fasikül Hukuk Dergisi. Editör: Bahri ÖZTÜRK, ISSN: 1309-4327 9.87, (2017): 6-9. o. <https://jurix.com.tr/issue/995>, <https://jurix.com.tr/article/10458>
- [8.] NAGY Alexandra: Das Recht von sexueller Selbstbestimmung in Ungarn. In: Doktoranduszok fóruma. (szerk.: SZABÓ Miklós) Miskolc, 2017. november 16. Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa Miskolc: Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar. 88-92. o.
- [9.] NAGY Alexandra: The Criminal uniformity decision no. 2/2016 BJE of Curia about the perpetration questions of sexual violence against a person not having attained the age of 12 years. MultiScience – XXXI. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference, University of Miskolc, Hungary. 20-21 April 2017.
- [10.] NAGY Alexandra: Az erőszakos nemi bűncselekmények új magyar szabályai a nemzetközi és uniós követelmények tükrében. In: Tavasz Szél 2016 = Spring Wind 2016. (szerk.: KERESZTES Gábor) Tanulmánykötet I. kötet: Agrártudomány, állam- és jogtudomány, Föld- és fizikatudomány, Had- és rendészettudomány. Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest. 299-309. o.

- [11.] NAGY Alexandra: Die gewalttätigen Geschlechtsdelikte im deutschen Strafrecht – die Probleme der früheren Regelung und die Veränderung des deutschen gewalttätigen Sexualstrafrechts In: Doktoranduszok fóruma. (szerk.: Prof. Dr. SZABÓ Miklós) Miskolc, 2016. november 17. Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa. Konferencia helye, ideje: Miskolc, Magyarország, 2016.11.17. Miskolc: Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar. 251-255. o.
- [12.] NAGY Alexandra: Néhány gondolat az erőszakos nemi bűncselekmények nemzetközi követelményeknek való megfeleléséről. In: interTALENT UNIDEB. (szerk.: MÁNDY Zsuzsanna) Debreceni Egyetem. 2016. 124-133. o.
- [13.] NAGY Alexandra: The theoretical and practical questions of the crime of sexual exploitation in the Hungarian criminal law. *Studia Juridica et Politica Jaurinensis*. 2016. 3:1 28-42. o.
- [14.] NAGY Alexandra: A nemi erkölcs elleni erőszakos bűncselekmények. *Ars boni jogi folyóirat*, jogaszvilag.hu 2015. november 16. <https://jogaszvilag.hu/a-nemi-erkolcs-elleni-eroszakos-buncselekmények-a-csemegi-kodextol-az-uj-btk-ig/>
- [15.] NAGY Alexandra: A szexuális kényszerítés, mint az új Büntető Törvénykönyv egyik nívuma. In: *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium = Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai*. Tomus: 16. (szerk.: BRAGYÓVA András) Miskolc: Gazdász-Elasztik Kft. 2015. 325-345. o. (Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola kiadványsorozata; 16.)
- [16.] NAGY Alexandra: A szexuális kényszerítés tényállásának alkotmányjogi és gyakorlati problémái. *Ars boni online jogi folyóirat*. 2015. október 19. <https://arsboni.hu/a-szexuális-kényszerítés-tenyállásának-alkotmányjogi-es-gyakorlati-problemai/>
- [17.] Nagy Alexandra: Az erőszakos nemi bűncselekmények újraszabályozása – új szabályozás, új problémák? In: *Diáktudomány: A Miskolci Egyetem Tudományos Diákköri Munkáiból 2014-2015*. (szerk.: Prof. Dr. KÉKESI Tamás, Prof. Dr. WOPERA Zsuzsa, Dr. DABASI HALÁSZ Zsuzsa) „ÚTON a tudomány felé – tehetséggondozás az iskolapadtól a kutatói hivatásig” TÁMOP-4.2.2B-15/1/KONV-2015-0003, Gazdász -Elasztik Kft. Miskolc, 2015. 180-184. o.
- [18.] NAGY Alexandra: Die Geschichte der gewaltsamen Geschlechtsdelikte und die Prinzipien des Verfassungsrechts. In: Doktoranduszok fóruma. (szerk.: Prof. Dr. SZABÓ Miklós) Miskolc, 2015. november 19. Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa. Miskolc: Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar. 241-247. o.

[19.] NAGY Alexandra: Szexuális kényszerítés, szexuális erőszak és az elkövetési módok problematikája, avagy melyik bűncselekményt is követték el? Ars boni online jogi folyóirat 2014. augusztus 31. <https://arsboni.hu/szexualis-kenyszerites-szexualis-eroszak-es-az-elkovetesi-modok-problematikaja-avagy-melyik-buncselekmenyt-is-kovettek-el/>

[20.] Nagy Alexandra: Az erőszakos szexuális bűncselekmények szabályozása. Ma és holnap? Mailáth György Tudományos Pályázat 2014. https://birosag.hu/sites/default/files/2018-08/13_dok.pdf